

**CURRENT ISSUES IN FREIGHT FORWARDING:
LAW AND LOGISTICS
(AKTUALNA PITANJA OTPREME: PRAVO I LOGISTIKA)**

Urednici: Simone Lamont-Black; D. Rhidian Thomas

Izdavač: Lawtext Publishing Limited

Oxford, 2017, xli + 568 str.

U izdanju *Lawtext Publishing Limited* objavljena je knjiga *Current Issues in Freight Forwarding: Law and Logistics*, koju su uredili Dr. Simone Lamont-Black i prof. D. Rhidian Thomas. Ovaj zbornik radova iznimne kvalitete zasnovan je na rezultatima dviju međunarodnih znanstvenih konferencija održanih u Edinburgu (u rujnu 2015.), odnosno u Antwerpenu (u listopadu 2016.). Konferencije su bile posvećene brojnim pitanjima vezanima uz pravne aspekte otpreme (špedicije) i logistike u kontekstu kontinuiranih promjena u međunarodnome transportu i trgovini. Ugledni znanstvenici i stručnjaci su svoja izlaganja na tim konferencijama pretočili u znanstvene radove vrhunske kvalitete. Ti su radovi objedinjeni u knjizi koja je pred nama.

Zahvaljujući činjenici da su autori iz različitih država i da njihova zakonodavstva nerijetko različito uređuju pojedina obveznoppravna pitanja vezana uz ugovore o otpremi i logistici, ova knjiga predstavlja, u pravnoj literaturi do sada nedostajuću, detaljnu poredbenu analizu prava i obveza otpremnika iz brojnih pravnih odnosa u koje oni stupaju prilikom obavljanja svoje djelatnosti. Čitatelj iz nje crpi saznanja o pravnom položaju otpremnika prema francuskom, njemačkom, nizozemskom, irskom, danskom pravu (i pravima ostalih nordijskih država), kao i prema hrvatskome pravu. Naravno, u okviru teme koju zbornik radova obrađuje, nezaobilazan je kontinuirani osvrt na relevantne odredbe prava Europske unije te usporedba s engleskim i američkim pravom.

Uvodni dio knjige, pod naslovom *Is the Law of Transport and Freight Forwarding Lagging Behind in the Modern Development of Commercial Law?*, napisao je profesor Jan Ramberg. Ističući problem nepostojanja međunarodne unifikacije na području multimodalnoga prijevoza robe, autor upozorava na posljedice koje takvo stanje ima u pogledu pravne pozicije otpremnika. Profesor Ramberg, imajući u vidu kompleksnost ugovora koje otpremnik sklapa, slikovito uspoređuje toga poduzetnika s kameleonom koji je prisiljen mijenjati boju kako bi se prilagodio različitim pravnim okvirima koji uređuju brojne usluge koje on danas pruža na tržištu. U kontekstu transportnih propisa koji u znatnoj mjeri uređuju prava i obveze otpremnika, autor se nada da će na globalnoj razini doći do pozitivnog pomaka

u trenutku kada Roterdamska pravila, donesena 2005., budu šire prihvaćena, dok bi se na europskoj razini to moglo ostvariti širom primjenom zaključaka projekta "Integrirane usluge intermodalnoga lanca" (ISIC), koji su još 2005. predani Europskoj komisiji, a koje su sačinili eminentni europski stručnjaci transportnoga prava. Štoviše, profesor Ramberg naglašava da bi zaključci projekta ISIC mogli poslužiti i kao materijal za ujednačavanje pravne regulative multimodalnoga prijevoza i na globalnoj razini.

Nakon uvodnoga dijela slijedi 18 zasebnih poglavlja koja, zapravo, predstavljaju 18 znanstvenih radova različitih autora.

Autor prvoga poglavlja, naslovljenoga *Freight Forwarder – Agent or Carrier? Categories of Forwarding Contracts* je P. M. Bugden. U svojem radu on naglašava različite uloge u kojima se, prema engleskome pravu, može naći otpremnik prilikom sklapanja i izvršavanja ugovora iz područja svoje profesionalne djelatnosti. Pri tome dodatno pojašnjava specifičnosti pravne pozicije otpremnika kod ugovora koji se tiču prijevoza različitim transportnim sredstvima (pomorski, željeznički, zračni, cestovni, multimodalni prijevoz). Ponekad se javlja problem identificiranja uloge koju taj poduzetnik ima u konkretnom slučaju (razgraničenje njegove uloge otpremnika od uloge prijevoznika), što posljedično kreira i problem identificiranja izvora prava koje u konkretnom ugovornom odnosu treba primijeniti.

U drugome poglavlju *Legal Conceptualisations of the Freight Forwarder: Some Comparative Reflections on the Disunified Law of Forwarding* autor, profesor Frank Smeele, daje detaljnu analizu različitih uloga koje otpremnik može imati obavljajući otpremnički posao, kao i pravnog okvira koji uređuje te različite uloge, pri čemu uspoređuje rješenja njemačkoga, francuskog, engleskog i nizozemskog prava. Profesor Smeele zaključuje da među analiziranim pravnim sustavima postoje bitne razlike u uređivanju pravnog položaja otpremnika, što znači da je prije pokušaja bilo kakve harmonizacije prava otpremnika potrebno provesti detaljno istraživanje, kako bi se sve razlike detaljno utvrdile te kako bi se procijenile mogućnosti i načini kreiranja unificiranih pravila koja bi bila široko prihvaćena.

Autor trećega poglavlja *The Carrier as Designer of Transport* je profesor Wouter Verheyen. U ovome poglavlju dalje se obrađuje pravni okvir djelovanja otpremnika kao organizatora prijevoza, s naglaskom na ugovore koji se sklapaju u praksi, a u kojima se ne specificira kojim bi se transportnim sredstvom roba trebala otpremiti od prodavatelja do kupca. Poseban naglasak u ovoj poredbenoj analizi stavljen je na pitanje odgovornosti otpremnika kao organizatora i/ili izvršitelja ove vrste prijevoza.

Profesor D. Rhidian Thomas, jedan od urednika ovoga djela, ujedno je i autor četvrtoga poglavlja naslovljenog *Understanding the Agreements of Commercial*

People. U svome radu on obrađuje materiju kreiranja i tumačenja trgovačkih ugovora, naglašavajući različitosti tumačenja značenja sadržaja određenih ugovornih termina i odredbi koji postoje kod ugovornih strana – različitih trgovaca koji sklapaju takve ugovore. To dovodi do sasvim različitih očekivanja koje ti trgovci imaju od takvih ugovora. Profesor Thomas ukazuje na relevantnu sudsku praksu koju je nužno poznavati kako bi se ispravno mogle protumačiti takve ugovorne odredbe, odnosno ugovorni termini.

Peto poglavlje *International Multimodal Transportation in the United States*, čiji je autor profesor Martin Davies, detaljna je analiza pravnog okvira ugovora o multimodalnom prijevozu prema američkom pravu, s posebnim naglaskom na pitanje odgovornosti prijevoznika kod takvoga prijevoza. Profesor Davies zaključno naglašava poželjnost ustanovljavanja jedinstvenog pravnog režima za prijevoz "od vrata do vrata", a koji bi se primjenjivao kako na međunarodne prijevoze koji završavaju u SAD, tako i na one koji započinju u SAD.

Profesor Erik Røseg autor je šestoga poglavlja *Liability Issues in Respect of FIO and Other Part Performance of International Carriage by Cargo*. Analizirajući relevantne međunarodne ugovore iz svih područja transporta, profesor Røseg daje vrlo podroban prikaz različitih aspekata odgovornosti prijevoznika, uzimajući u obzir njegov odnos s podugovarateljima koje on angažira radi izvršenja pojedinih prijevoznih usluga, kao i s pošiljateljem, odnosno primateljem robe. Posebna pažnja posvećena je ugovorima kod kojih sama strana tereta preuzima obvezu djelomičnog prijevoza toga tereta.

Sedmo poglavlje naslovljeno je *SOLAS: Container Weight Verification: The Answer to Overweight and Wrongly Declared Weight of Containers?* Autor toga poglavlja je Arnold J. van Steenderen. U ovome dijelu knjige analiziraju se odredbe SOLAS konvencije (primjenjive od 1. 7. 2016.) u kontekstu zahtjeva za ovjeravanje težine (mase) zatvorenih kontejnera i posljedice pogrešne deklaracije te težine. Autor naglašava važnost toga ovjeravanja u pogledu sigurnosti članova posade, broda i tereta. Iako se radi, u osnovi, o upravno-sigurnosnom propisu, njihovo nepoštivanje i te kako može utjecati na prava i obveze otpremnika i prijevoznika iz sklopljenih ugovora, imajući u vidu da su otpremnici i prijevoznici stručnjaci koji moraju poznavati sve propise relevantne za izvršenje preuzetih ugovornih obveza.

Adry Poelmans autor je osmoga poglavlja koje nosi naslov *A Forwarding Contract – Between Order and Acceptance – and Afterwards?* U ovome poglavlju analizira se obveza otpremnika da informira naručitelja o svim važnim elementima ugovora, odnosno otpreme, a ta obveza, zapravo, započinje već od trenutka prvoga kontakta koji otpremnik ostvaruje s naručiteljem, dakle već u predugovornoj fazi.

Posebnu pažnju autor posvećuje pitanju otpremnikove odgovornosti za neuredno ispunjenje obveze informiranja naručitelja otpreme pri čemu preporučuje da otpremnici u ugovore uključe klauzulu o ugovornom ograničenju odgovornosti za nepoštivanje obveze informiranja.

Autor devetoga poglavlja, naslovljenog *The Unfair Contract Terms Act 1977 and Carriers' UK Sub-contractors*, je profesor Simon Baughen. U svome radu profesor Baughen proučava utjecaj navedenoga propisa na ugovore i uvjete poslovanja koje sklapaju, odnosno koriste prijevoznikovi pod-ugovaratelji u Ujedinjenome Kraljevstvu (primjerice, operatori terminala ili lokalni cestovni prijevoznici).

Kourednica knjige, Dr. Simone Lamont-Black, ujedno je i autorica desetoga poglavlja koje nosi naslov *Recourse Claims between Carriers: Another Obstacle to Intermodality?* U svojem radu, koji je posvećen pravu regresa između prijevoznika, ona analizira relevantne odredbe engleskoga prava (*The Civil Liability (Contribution) Act 1978*), kao i relevantne odredbe međunarodnih transportnih konvencija koje uređuju ovo pitanje. Pri tome proučava i relevantnu sudsku praksu. Utvrđuje određena nesuglasja između navedenoga britanskoga zakonskog propisa i međunarodnih transportnih konvencija te daje prijedloge za prevladavanje, odnosno minimiziranje posljedica toga nesuglasja.

Tri poglavlja koja slijede posvećena su pitanjima međunarodnog privatnog prava u kontekstu ugovora o otpremi. U jedanaestom poglavlju *The Law Applicable to Freight-forwarding Contracts: The Implication of Haeger & Schmidt*, autorica, profesorica Cécile Legros, u nedostatku međunarodnih ugovora koji bi uređivali ugovore o otpremi, analizira odredbe prava Europske unije koji se bave pitanjem mjerodavnoga prava u ugovornim odnosima, naglašavajući važnost stajališta Europskog suda iznesenog u predmetu *Haeger & Schmidt* iz 2014.

U dvanaestom poglavlju *Jurisdiction over Freight Forwarding Contracts: Determining the International Competent Court in the Context of Uniform Transport Law and European, International and German Law on Jurisdiction*, čiji je autor Dr. Johannes Schilling, proučava se kompleksno pitanje utvrđivanja međunarodne nadležnosti u sporovima vezanim uz transport i otpremu. Dajući općenite parametre koje bi trebalo uzeti u obzir prilikom utvrđivanja suda koji bi bio nadležan za rješavanje takvih sporova, autor naglašava važne odredbe Uredbe Brussels I bis koje pri tome svakako treba primijeniti, posebno u kontekstu specifične prirode ugovora o otpremi.

Blok poglavlja posvećenih pitanjima međunarodnog privatnog prava završava trinaestim poglavljem, naslovljenim *Choice of Court Agreements vis-a-vis Third Parties*. Autorica ovoga poglavlja je Verónica Ruiz Abou-Nigm. U ovome dijelu knjige podrobno se analizira utjecaj koji ugovorne klauzule ugovora o otpremi,

u kojima se utvrđuje sud nadležan za rješavanje sporova proizašlih iz ugovora, mogu imati na pravnu poziciju trećih strana, dakle onih osoba koje nisu sudjele u kreiranju toga ugovora. Autorica podrobno analizira pojavu tzv. *“multi-party litigation package”* i objašnjava pozitivne i negativne strane takvog načina rješavanja sporova u kojima se javlja više stranaka o čijim se pravima i interesima odlučuje u takvim sporovima.

Jedina autorica iz Republike Hrvatske čije je djelo zastupljeno u ovoj knjizi je profesorica Nikoleta Radionov. Ona je autorica četrnaestoga poglavlja, koje nosi naslov *New Road Carriers' Liability Regime in Croatia and Lessons from the Old Normative Anomalies for the Neighbouring Countries*. Profesorica Radionov u svojem radu kritički analizira problematičnu situaciju u kojoj su se dugi niz godina, sve donedavno, nalazili hrvatski cestovni prijevoznici i otpremnici zahvaljujući neodgovarajućem pravnom okviru koji je uređivao pitanje ugovora o prijevozu robe cestom, a osobito pitanje odgovornosti cestovnog prijevoznika za štetu na robu. Ti su problemi prouzročeni dugotrajnim razdobljem u kojem Republika Hrvatska, iz nepoznatih razloga, nije bila strankom SDR Protokola iz 1973. na CMR konvenciju iz 1956., što je imalo za posljedicu vrlo visoku izloženost hrvatskih prijevoznika odštetnoj odgovornosti u slučaju gubitka, manjka ili oštećenja robe u prijevozu, a ta odgovornost ni približno nije bila osigurana ugovorima o osiguranju odgovornosti koje su cestovni prijevoznici uobičajeno sklapali s osiguravajućim društvima u Republici Hrvatskoj. Autorica upozorava da neke Hrvatskoj susjedne države još uvijek nisu ratificirale spomenuti SDR protokol, što bi svakako trebale učiniti kako bi izbjegle negativne posljedice za svoje prijevoznike, kakvima su bili izloženi hrvatski prijevoznici.

Blok od sljedeća tri poglavlja posvećen je uvjetima poslovanja otpremnika donesenima u odabranima državama. Ti su uvjeti poslovanja zapravo sastavni dijelovi ugovora o otpremi koji se sklapaju s otpremnicima iz tih zemalja. Taj blok započinje poglavljem, ukupno petnaestim po redu, koje nosi naslov *ADSp 2017 – The German Freight Forwarder's Standard Terms and Conditions – Jointly Recommended Contract Terms Once More*. Autori toga poglavlja su Detlef Neufang i Hubert V Adler. U poglavljju se vrlo podrobno analiziraju novodoneseni uvjeti poslovanja njemačkih otpremnika. S obzirom da je njihova primjena preporučena od niza važnih dionika na tržištu, autori iznose stajalište da bi ti uvjeti mogli pridonijeti bržem, efikasnijem i u pravnom smislu sigurnijem poslovanju otpremnika, njihovih poslovnih suradnika i korisnika njihovih usluga.

Šesnaesto poglavlje naslovljeno je *The Freight Forwarder's Legal Position in the Nordic Countries in Light of the Standard Terms NSAB 2015*, čiji su autori Henrik Thal Jantzen i Tine Fomsgaard. Riječ je o uvjetima koji su stupili na snagu u siječnju

2016., a kreirani su po rješenjima danskog zakonodavstva, sudske prakse i poslovanja među trgovcima. U poglavlju se analiziraju odredbe tih uvjeta s posebnim osvrtom na analizu i tumačenje odredaba o odgovornosti otpremnika u pogledu različitih poslova koje obavlja (organizacija prijevoza, izvršenje prijevoza, skladištenje itd.), zatim na osiguranje odgovornosti otpremnika, kao i na založno pravo na robi koje on ima radi osiguranja svojih tražbina iz ugovora.

Helen Noble autorica je posljednjega, sedamnaestog poglavlja *Irish Freight Forwarders' Terms and Their Incorporation into Contracts under Irish Law*. Autorica analizira odredbe Uvjeta poslovanja koje je donijelo Irsko udruženje za međunarodnu otpremu s posebnim osvrtom na odluke sudova u sporovima koji su se ticali odnosa iz ugovora u kojima su se ti uvjeti primjenjivali. Autorica preporučuje primjenu tih uvjeta jer pružaju adekvatnu zaštitu otpremnicima, što bitno olakšava odvijanje njihovog poslovanja, s time da oni moraju posvetiti posebnu pažnju valjanom informiranju korisnika svojih usluga o sadržaju tih uvjeta i njihovoj primjeni na konkretan ugovorni odnos.

Kvaliteti knjige svakako doprinosi ukupno četrnaest priloga – tekstova međunarodnih ugovora, standardnih obrazaca prijevoznčkih i otpremničkih dokumenata koji se široko koriste u svakodnevnom poslovanju te uvjeta poslovanja otpremnika u pojedinim državama. Radi se, zapravo, o tekstovima koji, s jedne strane, predstavljaju dodatnu literaturu na koju se upućuje u znanstvenim radovima uključenima u knjigu. S druge strane, ti prilozi daju ovome djelu, uz atribute znanstvenosti, i atribute praktičnosti, budući da čitatelj, ne nužno pravnik, na jednome mjestu ima kolekciju važnih izvora otpremničkoga prava.

Svakako ne treba zaboraviti da lakšem snalaženju u knjizi svakako doprinosi indeks, odnosno stvarno kazalo koje se nalazi na kraju ovoga djela.

Zbog svih svojih znanstvenih, stručnih i praktičnih kvaliteta, knjiga *Current Issues in Freight Forwarding: Law and Logistics*, predstavlja nezaobilazno štivo svim teoretičarima i praktičarima trgovačkog, transportnog i otpremničkog prava, ali i onima koji se profesionalno bave otpremom i prijevozom. U ovoj knjizi, na jednome mjestu, oni mogu naći odgovore na gotovo sva važna pravna pitanja iz ovoga područja. Ti su odgovori rezultat dubinske pravne analize sačinjene s obzirom na rješenja međunarodnog, EU, nacionalnog i poredbenog prava, koju su napravili vrhunski pravni stručnjaci. To je jamstvo da će ova knjiga imati vrlo širok krug čitatelja na međunarodnoj razini, što ona svakako i zaslužuje.

Dr. sc. Jasenko Marin, redoviti profesor u trajnom zvanju

Katedra za pomorsko i općeprometno pravo

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Summary:

CURRENT ISSUES IN FREIGHT FORWARDING: LAW AND LOGISTICS

Editors: Simone Lamont-Black, D. Rhidian Thomas

Publisher: Lawtext Publishing Limited

Oxford, 2017, xli + 568 pages

“Current Issues in Freight Forwarding: Law and Logistics” is the final result of two successful international conferences dedicated to the topic of logistics and freight forwarding, organised in Edinburgh and Antwerp in 2015 and 2016 respectively. The book is divided into 18 chapters (including an introductory chapter), written by a number of leading authors from different countries. They deal with various legal topics related to the rights and liabilities of freight forwarders in modern international transport. The authors have taken a comparative approach in examining this complex legal subject. Important sources of international, EU and national law (including so-called “soft-law”) regulating freight forwarding are examined in detail.

The book also contains fourteen appendices – international agreements, EU documentation and the standardised documents most often used in international transport and freight forwarding, as well as the terms and conditions adopted by (selected) national freight forwarding associations.

As Lord Glennie says at the end of his foreword, this is a book from which both lawyers and businessmen involved in the business of international sale and carriage will benefit. It deserves to be wholeheartedly recommended.